

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1917 kl. 7 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående viss nedsättning av sockerskatten dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Nilsson i Bonarp *), Hammarström, Ollas A. Ericsson, K. A. Nilson *), Antonsson, frih. Fleming *), Bäckström, Jacob Larsson, frih. Palmstierna, Röing, Jeansson i Kalmar *), Rune, Forssman, Neess *), Holmström, von Hofsten *), Johansson i Uppmälby *), Jönsson i Boa och Uddenberg.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Genom en den 6 februari 1917 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 45, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över jordbruksärenden och finansärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att — under förutsättning att svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbunde sig att till odlare av sockerbetor för deras räkning under år 1917 utbetala ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med i ovannämnda statsrådsprotokoll över jordbruksärenden av chefen för jordbruksdepartementet förordade grunder — antaga följande vid propositionen fogade

Propositionen.

Förslag

till

kungörelse angående viss nedsättning av sockerskatten.

Härigenom förordnas, att, utan hinder av bestämmelserna i 1 § av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker, för allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 7 saml. 6 häft. (Nr 8.)

i nämnda förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk under tiden från och med den 1 mars 1917 till och med den 31 oktober samma år erläggas skatt med 11 öre för varje kilogram, dock att för det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, skatten under ommälda tid utgår med 5 öre för varje kilogram.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser att säkerställa sockertillgången under nästa konsumtionsår. Detta syfte vill Kungl. Maj:t nå genom att tillförsäkra betodlarna i landet ett höjt pris för betorna under 1917. Till den härav uppkommande kostnaden skulle enligt samma förslag de bägge bolagen, svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, bidra med samma belopp som det av dem år 1916 utbetalade gödslingsbidraget, vilket av chefen för jordbruksdepartementet beräknats till 15 öre för deciton betor. I övrigt skulle kostnaden, vars hela belopp skulle av bolagen utbetalas till betodlarna, ersättas dessa dels genom nedsättning för viss tid av sockerskatten dels genom en höjning för samma tid av maxiprisen på socker.

Motioner.

Till bevillningsutskottet hava även hänvisats fyra i anledning av nämnda proposition väckta motioner.

I motion II: 335 av herr *von Sneidern* har hemställts, »att riksdagen vidtager den ändring i Kungl. Maj:ts förslag till sänkning av sockerskatten att vid sockrets utlämnande till fritt bruk under tiden från och med den 1 mars 1917 till och med den 31 oktober samma år erlägges skatt med $10\frac{2}{3}$ öre för varje kilogram, dock att skatten för socker från den s. k. Lidköpingsgruppen under samma tid utgår med $4\frac{2}{3}$ öre.»

I motion II: 336 av herr *Johansson* i Uppmälby har föreslagits, att riksdagen måtte besluta att — under förutsättning att svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbunde sig att till odlare av sockerbetor för deras räkning under år 1917 utbetala ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen förordade grunder — antaga förslag till kungörelse angående viss nedsättning av sockerskatten i överensstämmelse med motionen. Av den anförda motiveringen framgår, att härmed avsetts sådan nedsättning av sockerskatten under tiden 1 november 1917—1 november 1918, som

kunde beräknas medföra en minskning av inkomsten under denna skattetitel med 2,000,000 kronor.

Till en redogörelse för yrkandena i de två återstående i anledning av propositionen väckta motionerna torde utskottet få återkomma längre ned i detta betänkande.

I sammanhang med omförmälda proposition och de i anledning av densamma väckta motionerna har utskottet förehaft en av herr Hage m. fl. i andra kammaren väckt motion, nr 164, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta göra sådan ändring i § 1 av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker, att denna paragraf komme att i här berörda delar lyda sålunda:

»För allt socker som inom riket tillverkas eller dit införes, skall på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämning till fritt bruk erläggas skatt med 6 öre för varje kilogram. För det socker, som tillverkas vid de före 1913 anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, utgår dock skatten under tiden till 1918 års utgång med 2 öre för varje kilogram; ägande Kungl. Maj:t att utfärda behöriga kontrollföreskrifter»

Sistnämnda motion saknar samband med den genom den föreliggande propositionen väckta frågan om vidtagande av åtgärder till sockerbetsodlingens säkerställande och är i stället, enligt vad den i motionen anförda motiveringen giver vid handen, avsedd att åstadkomma en begynnande reducering av den indirekta beskattningen. Motionärernas yrkande är med hänsyn härtill avgivet under förutsättning, »att maximipriset samtidigt med skattenedsättningen av regeringen reduceras med nedsättningens belopp».

På sätt framgår av chefens för jordbruksdepartementet anförande till ovan omförmälda statsrådsprotokoll över jordbruksärenden — beträffande vars innehåll, i den mån det icke här nedan återgives, utskottet tillåter sig hänvisa till propositionen — har utredning i det föreliggande ämnet verkställts av särskilt tillkallade sakkunniga.

Utskottet.

Betpriset.

Den av de sakkunniga uttalade uppfattningen, att särskilda åtgärder äro erforderliga för säkerställande av betodlingen för år 1917 ävensom att vad i sådant syfte bör företagas är en höjning av betpriset, har vunnit anslutning icke blott, på sätt redan är antytt, av Kungl. Maj:t i föreliggande proposition utan även av de bägge ovan omförmälda motionärer, vilkas förslag äro väckta i anledning av samma proposition. Om enighet sålunda rått beträffande de nu angivna grunderna, hava däremot meningarna delat sig, då det gällt att avväga höjningen av betpriset. Under det att de sakkunniga ansett sig kunna, utgående från förutsättningen att det gällande betpriset är lämpligen avpassat efter normala förhållanden, begränsa prishöjningen till det belopp, varmed kostnaderna för 1917 års odling beräknats överstiga motsvarande kostnader för år 1913, och därigenom kommit till en höjning av betpriset med 75 öre per deciton betor, har Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med vad chefen för jordbruksdepartementet uttalat, funnit denna höjning alldeles för låg för att det resultat skulle kunna nås, som departementschefen ansett böra eftersträvas. Departementschefen har nämligen kommit till den uppfattningen, att det icke är tillräckligt att åstadkomma, att sockerbetsodlingen bedrives i samma omfattning som år 1916, utan att den även bör utvidgas. Endast genom en utvidgad sockerbetsodling har departementschefen ansett trygghet kunna vinnas för tillräcklig sockertillgång under nästa konsumtionsår. Vid beräkningen av den härför erforderliga höjningen av betpriset har departementschefen tagit hänsyn icke endast till merkostnaderna för betodlingen utan även, i likhet med en reservant bland de sakkunniga, till frågan, huruvida annan växtodling, nämligen av korn och foderbetor, kunde under nuvarande förhållanden bliva mera inkomstbringande. Vid övervägandet av sistnämnda fråga har departementschefen haft till sitt förfogande kalkyler, som verkstälts av förenämnda sakkunniga. Med stöd av dessa har departementschefen beräknat den erforderliga höjningen av betpriset till 95 öre för deciton betor. Då höstpriset för betor för närvarande utgör 2 kronor 20 öre för deciton, har departementschefen sålunda förordat ett höstpris av 3 kronor 15 öre för deciton.

Det betpris, vid vilket de sakkunniga stannat, har upptagits av en av motionärerna, herr von Sneidern. I den av herr Johansson i Uppmälby väckta motionen har föreslagits, i nära överensstämmelse med vad en annan reservant bland de sakkunniga förordat, en ytterligare reduktion av prishöjningen, nämligen till 60 öre per deciton betor. Bägge sistnämnda motionärer hava gent emot Kungl. Maj:ts förslag

sökt hävda den uppfattningen, att någon utvidgning av den år 1916 odlade betarealen icke vore önskvärd. Det av chefen för jordbruksdepartementet förordade betpriset skulle, enligt dessa motionärers mening, innebära en så kraftig uppmuntran av betodlingen, att denna kunde befaras komma att utbreda sig över områden, som bättre behövdess för brödsädesodling.

Vid övervägande av de olika ståndpunkter, som sålunda intagits i nu förevarande fråga, har bevillningsutskottet till en början velat i likhet med chefen för jordbruksdepartementet uttala den bestämda uppfattningen, att för tryggheten av landets tillgång på socker för nästa konsumtionsår sådana åtgärder äro erforderliga, som kunna beräknas göra sockerbetsodlingen lika lockande som odlingen av andra växtslag, vilka lämpligen kunna odlas på samma arealer som ägna sig för betodling. Enligt utskottets förmenande måste man vid denna frågas bedömande räkna med såsom en viktig faktor, att den särskilt på grund av synnerligen ogynnsamma väderleksförhållanden under hösten 1916 felslagna betskörden hos många betodlare framkallat obenägenhet för denna odling, vilken ju redan under normala förhållanden är förenad med särskilda risker och besvärligheter och vilken med den brist på arbetskraft och gödningsmedel, som måste befaras för den stundande kampanjen, nu ter sig mindre lockande än vanligt. Utskottet har fördenskull knappast ansett sig kunnat förvänta, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i den förevarande punkten skall kunna åstadkomma den utvidgning av sockerbetsarealen, som chefen för jordbruksdepartementet åsyftat. Redan för att såvitt möjligt trygga bibehållandet av den nuvarande betarealen har utskottet ansett det av Kungl. Maj:t föreslagna betpriset erforderligt.

Utskottet vill icke underlåta att gent emot de bägge senast omnämnda motionärerna påpeka, hurusom genom inskränkning av betarealen man icke lär kunna vänta att i någon nämnvärd omfattning befrämja odlingen av brödsäd. Med hänsyn ej minst till nödvändigheten att erhålla ett annat fodermedel i stället för den betmassa, som betodlaren får tillbaka från sockerfabriken, måste denne vid inskränkning i betodlingen i stället upptaga odling av foderbetor.

Av de nu anförda skälen har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Utskottet övergår nu till att yttra sig över de olika förslag, som framkommit beträffande sättet för beredande av gottgörelse åt bolagen för en del av ersättningen till betodlarna. I fråga härom har *Ersättning åt bolagen.*

chefen för jordbruksdepartementet, som beräknat beloppet av den ersättning, för vilken statsverket efter 80 öre för deciton skulle svara, till 8,000,000 kronor, till en början meddelat, att en särskild, i samband med den pågående sockerregleringen av Kungl. Maj:t fastställd avgift, närmast avsedd att bereda medel till tackande av kostnaderna för nämnda reglering, kunde beräknas därutöver tillföra statsverket ett belopp av 2,000,000 kronor, vilket belopp sålunda kunde avdragas från förenämnda 8,000,000 kronor. — Till ett närmare omnämnande av Kungl. Maj:ts beslut beträffande berörda avgift skall utskottet i annat sammanhang i detta betänkande återkomma. — Till tackande av det sålunda återstående beloppet av 6,000,000 kronor har bemälda departementschef föreslagit, att för tiden från och med den 1 mars till och med den 31 oktober 1917 dels de för närvarande fastställda maximiprisen å socker, alla slag, måtte höjas med 3 öre för kilogram, varigenom beräknats inflyta 2,250,000 kronor, och dels sockerskatten måtte sänkas med 5 öre för kilogram, vilket kunde antagas medföra för bolagen en minskad utgift och för statsverket en minskad inkomst av 3,750,000 kronor.

I såväl herr von Sneiderns som herr Johanssons i Uppmälby motion har föreslagits, att tackningen av ifrågavarande kostnad skulle åstadkommas helt och hållet genom nedsättning av sockerskatten. Enligt den förra motionen, där den på statsverket ankommande ersättningssumman beräknats till 4,000,000 kronor, skulle detta medföra en nedsättning av sockerskatten, under samma tid som i den kungl. propositionen avses, till 5 $\frac{1}{3}$ öre för kilogram. Herr Johanssons förslag åter innefattar, att sänkningen skulle avse tiden 1 november 1917— 1 november 1918 och utgöra det belopp, som erfordrades för anskaffande av en beräknad ersättningssumma av 2,000,000 kronor.

Utskottet.

Då utskottet icke velat ifrågasätta en ytterligare nedsättning av statsverkets inkomster av sockerskatten utöver den, som Kungl. Maj:t föreslagit, och då det icke syntes utskottet oskäligt, att genom en måttlig höjning av maximipriset på socker, konsumenterna få bära en mindre del av de kostnader, som erfordras för sockertillgångens trygghet, har utskottet kunnat biträda vad Kungl. Maj:t i förevarande punkt föreslagit.

*Bolagens
åtagna för-
pliktelser.*

Beträffande den förutsättning, under vilken Kungl. Maj:t framställt sitt förslag, har chefen för jordbruksdepartementet anfört följande:

»Jag kan icke lämna någon säkerhet för att de erbjudanden, som innefattas i mina nu framlagda förslag, accepteras av bolagen och betodlarna. Under förhand-

lingarnas gång hava många förslag framställts och prövats utan att leda till resultat. Jag har därför funnit det lämpligast att på grund av det förebragta materialet intaga en ståndpunkt i frågan. I varje fall bör det kunna förutsättas, att en *sänkning* av skattesatsen icke skall från någondera sidan åberopas såsom skäl för betodlingskontrakts uppsägning enligt § 17 i det stora bolagets kontrakt, som ger rätt till uppsägning vid *ändring* i skatten».

Under ärendets behandling i bevillningsutskottet har chefen för jordbruksdepartementet till utskottet överlämnat till bemälda departementschef ställda skrivelser i denna fråga från de båda bolagen, vilka skrivelser utskottet ansett lämpligt att i hithörande delar här intaga. Skrivelsen från svenska sockerfabriksaktiebolaget är av följande lydelse:

Till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 45 till årets riksdag om viss nedsättning av sockerskatten och i anslutning till vad herr statsrådet i statsrådsprotokollet den 6 januari 1917 vid föredragning av förslag till denna proposition uttalat får styrelsen för svenska sockerfabriksaktiebolaget, som måste utgå ifrån att bolaget har rätt till täckning av sådana bolagets kostnader för sockertillverkningen utöver de nuvarande, vilka icke täckas genom merinkomster av tillverkningen och att regeringen icke vill underlåta att, såvitt på den beror, tillse, att sockerindustrien erhåller behöfligt bränsle för sin drift, härigenom förklara, att bolaget under förutsättning av riksdagens bifall till ovannämnda nådiga proposition i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder i övrigt herr statsrådet i ovan berörda statsrådsprotokoll framlagt, för vitbetor, som under kampanjen 1917/18 levereras till bolagets råsockerfabriker, under nuvarande förhållanden vill utöver gällande kontraktspris betala:

1) För 1917 års odling ett odlingsbidrag av 40 kr. pr odlad hektar efter skedd uppmätning och

2) 80 öre per 100 kg. rentvättade betor.

Stockholm den 15 februari 1917.

Svenska sockerfabriksaktiebolaget

Gustaf Ekman.

Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolags skrivelse har, så vitt rör förevarande fråga, följande avfattning:

Till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 6 februari 1917, nr 45 får mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag på av herr statsrådet framställd fråga härmed meddela, att bolaget i enlighet med därom redan fattat beslut erbjuder sig

att till odlare av sockerbeter för dess räkning under år 1917 betala ett pris, som uppfyller den förutsättning, under vilken Kungl. Maj:t framlagt sitt i propositionen gjorda förslag.

Vördsammast

Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag.

P. Anderson. Erland Lagerlöf.

Stockholm den 13 februari 1917.»

Utskottet.

Utskottet har förvissat sig om, att chefen för jordbruksdepartementet för sin del anser de förbindelser, bolagen sålunda iklätt sig, betryggande.

Särskild
sättning
åt
mellersta
Sveriges
socker-
fabriks-
aktiebolag.
Propositionen.

På sätt framgår av chefens för jordbruksdepartementet anförande har svenska sockerfabriksaktiebolaget varit i tillfälle att få bolaget hittills ådragna merkostnader täckta. Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag har däremot enligt de sakkunnigas utredning icke kunnat fullt uppväga utgiftsökningen medelst ökade inkomster, huvudsakligen enär detta bolag icke driver sirapstillverkning. Differensen har för innevarande år av de sakkunniga uppskattats till 351,120 kronor. Då statens åtgärd att åsätta maximipris berövat bolaget möjlighet att genom höjning av prisen å sina fabrikat förskaffa sig ersättning för dessa ökade utgifter, har chefen för jordbruksdepartementet ansett vissa billighetsskäl föreligga för att staten åtminstone i någon mån beredde bolaget ersättning för dess merkostnader. Full ersättning härför kunde departementschefen dock icke tillstyrka. Av statens åtgärder och beslut på livsmedelsmarknadens område hade så många andra näringsidkare rönt menlig inverkan i sina privatekonomiska förhållanden, att ett gottgörande av dessa följder skulle enligt departementschefens mening medföra oberäkneliga konsekvenser. Emellertid syntes det departementschefen, särskilt med hänsyn till de vägande skäl som förut förutträtt riksdagen att genom skattelindring understödja ifrågavarande bolag, i detta fall billigt, att detsamma, för att kunna i någon mån ersätta sina förluster och fortfarande i önskvärd utsträckning bedriva sin för jordbruket viktiga verksamhet, för tiden från och med den 1 mars till den 1 november 1917 erhöles 2 öres nedsättning i sockerskatten. Inalles skulle nedsättningen för detta bolag alltså utgöra 7 öre.

Motioner.

Vid övervägandet av nu förevarande del av Kungl. Maj:ts förslag har utskottet förehått till behandling två likalydande motioner, väckta den ena i första kammaren av herr friherre *Fleming*, nr 99, och den andra i andra kammaren av herr *von Hofsten*, nr 334. I dessa motioner har uttalats den uppfattningen, att då svenska sockerfabriksaktiebolaget, på grund av den omständigheten att det är inrättat även för sirapstillverkning, fått sina av världskriget föranledda merkostnader ersätta genom den höga krigskonjunktur som uppkommit å sirapsförsäljningen, billigheten krävde, att staten, som genom åsatta maximipris å socker hindrat bolagen att vid försäljningen av sistnämnda vara skaffa sig ersättning för sina merkostnader, beredde mellansvenska bolaget likställighet med det större bolaget genom beviljande av skattefrihet för så stor kvantitet av det mellansvenska bolaget tillverkat socker, att de det samma redan åsamkade merkostnaderna bleve betäckta. Därjämte hava motionärerna ansett skäligt, att jämväl de under 1917 års tillverkning uppkommande merkostnaderna för det mindre bolaget bleve av staten ersatta.

Med åberopande av i huvudsak nu återgivna skäl har i ifrågavarande motioner hemställts, att riksdagen måtte utöver föreslagen skattelindring för socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping, för täckande av de i Kungl. Maj:ts proposition omnämnda merkostnader, cirka 350,000 kronor, som drabbat mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, medgiva nämnda bolag skattefrihet för en kvantitet av 50,000 deciton raffinerat socker, som från ovannämnda fabriker utlämnas; ävensom att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till nästkommande års riksdag, dels för säkerställande av betodlingen i mellersta Sverige och dels för täckande av nu löpande merkostnader för ifrågavarande bolag, framlägga förslag till sådan skattelindring eller skatte restitution, som kunde av föreliggande omständigheter skäligen påkallas.

Utskottet.

Med hänsyn såväl därtill, att riksdagen genom för viss tid medgiven skattelindring för det mellansvenska bolaget givit detta en undantagsställning, som ock till önskvärdheten därav, att under nuvarande förhållanden all betodling i landet vidmakthålles, har bevillningsutskottet i likhet med Kungl. Maj:t ansett viss ersättning för merkostnader böra beredas sistnämnda bolag. Beträffande den omfattning, vari detta bör ske, har utskottet icke blivit övertygat av de skäl, som anförts i förenämnda två i detta ämne väckta motioner. Den omständigheten, att svenska sockerfabriksaktiebolaget haft sin fabriksdrift anordnad på sådant

sätt, att dess merkostnader kunnat utan statsunderstöd delvis täckas genom försäljningen av visst fabrikat, kan uppenbarligen icke för staten medföra någon förpliktelse att låta motsvarande förmån genom statsunderstöd tillgodokomma det mellansvenska bolaget. Vad Kungl. Maj:ts förslag innefattar i fråga om bestämmandet av ifrågavarande ersättning åt sistnämnda bolag har däremot icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Arbets-
löner.

Utskottet.

Bland de merkostnader, med vilka det höjda betpriset motiverats, omnämnes i den av chefen för jordbruksdepartementet meddelade utredningen särskilt merkostnaden för arbetskraft. Då utskottet nu förordat Kungl. Maj:ts förslag i fråga om höjning av betpriset, har utskottet därvid ansett sig kunna förutsätta, att de höjda arbetslöner, med vilka man sålunda räknat, också skola av betodlarna erbjudas. Härigenom torde även kunna åstadkommas, att anlitande av utländsk arbetskraft icke behöver ifrågasättas.

K. kung. den
3 febr. 1917.

Utskottet går nu att med några ord ytterligare beröra ovan i korthet omförmälda, av Kungl. Maj:t den 3 februari 1917 utfärdade kungörelse.

Chefen för jordbruksdepartementet har i sitt ovan omnämnda anförande till statsrådsprotokollet meddelat, att vid övervägandet av frågan om täckning av kostnaderna för den pågående sockerregleringen, vilka kostnader beräknats till i runt tal 600,000 kronor, det icke ansetts lämpligt att i lika mån lita till allt sockret oberoende av användningsändamål, utan att det för industriens och restaurangers behov avsedda sockret funnits erbjuda en lämplig möjlighet till extra prisökning, vilken borde uttagas genom en särskild avgift. I betraktande av de ändamål, till vilka detta socker användes, hade, anförde bemälde departementschef vidare, någon betänklighet icke ansetts böra möta mot att sätta denna avgift så hög som till 25 öre för kilogram. Härom hade Kungl. Maj:t nyssnämnda dag utfärdat kungörelse. I nämnda kungörelse stadgas följande:

§ 1.

För bevis om godkännande av sådan rekvisition av socker, varom förmåles i § 1 mom. 2 av förordningen den 13 oktober 1916 angående reglering av förbrukningen av socker, skall, då rekvisitionen avser socker för industriell eller hantverksmässig tillverkning eller för hotell, restaurang, kafé eller dylikt näringsställe, erläggas lösen med 25 öre för varje kilogram socker, som godkännandet avser.

§ 2.

Sökande vare skyldig utlösa bevis, som i § 1 avses.

§ 3.

I fråga om bevis, som i § 1 avses, skola bestämmelserna i §§ 9 och 19 av förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Den i § 1 omnämnda § 1 av förordningen angående reglering av förbrukningen av socker är av följande lydelse:

§ 1.

Mom. 1. I detaljhandeln må socker, avsett till hushållsförbrukning, icke säljas annorledes än mot bekommande av för ändamålet giltig kupong till sockerkort, utfärdat av folkhushållningskommissionen.

Mom 2. I övrigt må, i den mån folkhushållningskommissionen ej medgiver undantag, försäljning av socker i handeln ske endast mot rekvisition, som är av kommissionen eller å dess vägnar godkänd.

Då den av den sålunda föreskrivna lösen drabbade kvantiteten socker kunde beräknas till minst 10,500 ton, ansåg sig departementschefen kuuna räkna med en inkomst härav till belopp av 2,625,000 kronor. Med det sålunda inflytande beloppet skulle i första hand gäldas kostnaderna för sockerregleringen. Efter avdrag härför komme, enligt chefens för jordbruksdepartementet uttalande och på sätt utskottet redan förut haft tillfälle omnämna, att till befrämjande av betodlingen återstå minst 2,000,000 kronor.

Utskottet, som icke har att yttra sig rörande den konstitutionella innebörden av omförmälda, av Kungl. Maj:t vidtagna åtgärd, har emellertid ansett sig icke böra underlåta att fästa riksdagens uppmärksamhet på densamma, med erinran tillika att genom nämnda åtgärd beloppet av den ersättning till betodlarna, för vars täckande Kungl. Maj:t ansett sig böra begära riksdagens samtycke, kunnat reduceras med 2,000,000 kronor.

Utskottet.

Chefen för finansdepartementet har i sitt ovan omförmälda yttrande till statsrådsprotokollet i detta ärende anført, bland annat: 60 § R. F.

»Visserligen framgår av § 60 regeringsformen, att Kungl. Maj:t i allmänhet äger rätt nedsätta acciser. Med avseende åter på förhållandet mellan de avgifter, som äro avsedda att utgå för socker från olika delar av riket, lär riksdagens medgivande böra inhämtas, och då förslaget lämpligen bör i ett sammanhang prövas, torde detsamma böra i sin helhet föreläggas riksdagen till antagande».

Utskottet.

Sedan den fråga, som propositionen gäller, nu i sin helhet underställt riksdagens prövning, har utskottet icke ansett chefens för finansdepartementet ovan återgivna uttalande giva utskottet anledning att yttra sig i det spörsmål om utövningen av Kungl. Maj:ts på § 60 regeringsformen stödda befogenhet att nedsätta bevillningar, som i nämnda uttalande beträffande det föreliggande fallet berörts.

*Tiden för
ikraft-
trädandet.*

Då kungörelse i detta ämne icke kan komma att utfärdas förrän efter den 1 mars 1917, torde sådan ändring av kungörelsens av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse vara påkallad, att det överlåtes åt Kungl. Maj:t att bestämma den dag, då skattenedsättningen skall inträda.

*Herr Hages
motion.*

Med den ståndpunkt utskottet intagit i den fråga, som ovan i detta betänkande behandlats, har utskottet saknat anledning att ingå i närmare prövning av den av herr Hage m. fl. väckta, förut omnämnda motionen, vilken enligt utskottets mening icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

*Utskottets
emställan.*

På grund av vad utskottet ovan anfört får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 45, — under förutsättning att svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbinda sig att till odlare av sockerbetor för deras räkning under år 1917 utbetala ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med de i ovan åberopade statsrådsprotokoll över jordbruksärenden av chefen för jordbruksdepartementet förordade grunder — antaga följande

Förslag

till

kungörelse angående viss nedsättning av sockerskatten.

Häriigenom förordnas, att, utan hinder av bestämmelserna i 1 § av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker, för allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i nämnda förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk under tiden från

och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 31 oktober 1917 erläggas skatt med 11 öre för varje kilogram, dock att för det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, skatten under omförmälda tid utgår med 5 öre för varje kilogram;

2) att ovan omförmälda, i anledning av nämnda proposition väckta motioner,

II: 335 av herr von Sneidern,

II: 336 av herr Johansson i Uppmälby,

I: 99 av herr friherre Fleming och

II: 334 av herr von Hofsten,

må anses besvarade genom vad utskottet under

1) hemställt; samt

3) att motionen II: 164 av herr Hage m. fl. icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1917.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservationer:

av herrar *K. A. Nilson, Jacob Larsson, Röing* och *Rune*, vilka under instämmande i vad utskottet yttrat beträffande arbetslöner för vid betodlingen använd arbetskraft ansett, att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 45, och med bifall till herr von Sneiderns motion, II: 335, måtte — under förutsättning att Svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbinda sig att, utöver gällande kontraktspris jämte odlingsbidrag av 40 kronor per odlad hektar, till odlare av sockerbeter för deras räkning under år 1917 utbetala ersättning med 60 öre per deciton betor, samt att av sålunda utfäst högre ersättning åt betodlarna ingen ökning av nu gällande maximipris å socker må förordas — antaga följande

Förslag

till

kungörelse angående viss nedsättning av sockerskatten.

Härigenom förordnas, att, utan hinder av bestämmelserna i 1 § av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker, för allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i nämnda förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk under tiden från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 31 oktober 1917 erläggas skatt med 10 $\frac{2}{3}$ öre för varje kilogram, dock att för det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma

fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, skatten under oförmälda tid utgår med 4 $\frac{2}{3}$ öre för varje kilogram;

2) att övriga oförmälda, i anledning av nämnda proposition väckta motioner

II: 336 av herr Johansson i Uppmälby,

I: 99 av friherre Fleming och

II: 334 av herr von Hofsten

må anses besvarade genom vad utskottet ovan under 1) hemställt; samt

3) att motionen II: 164 av herr Hage m. fl. icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

av herrar *Bäckström*, friherre *Palmstierna*, *Holmström*, *Johansson* i Uppmälby och *Uddenberg*, vilka, med instämmande i vad utskottet yttrat angående arbetslöner och beträffande Kungl. Maj:ts åtgärd att utan riksdagens hörande vidtaga en förhöjning i visst avseende av sockerbeskattningen samt med avslag å i den kungl. propositionen och väckta motioner gjorda framställningar om särskild skattelindring för mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, i huvudsaklig överensstämmelse med herr Johanssons i Uppmälby motion hemställt,

1) att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 45, och herr Johanssons i Uppmälby motion i andra kammaren, nr 336, samt under förutsättning

dels att Svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbinda sig att till odlare av betor för deras räkning under år 1917 utbetala ersättning i överensstämmelse med i herr Johanssons motion förordade grunder,

dels att sockerbolagen förbinda sig att till statsverket återbära det belopp av den genom skattesänkningen dem beredda inkomsten, som må överskjuta den på staten ankommande delen av verkställda utgifter till bestridande av betodlarnas merkostnader,

dels att betodlarna tillförbindas att vid betproduktionen använda inhemsk arbetskraft till lägst de arbets-

priser, vilka legat till grund för de sakkunniges den 14 december 1916 till Kungl. Maj:t ingivna kostnadsberäkning, och

dels att någon ökning av nu utgående maximipris å socker icke skall under förordningens giltighetstid ifrågakomma,

måtte bifalla följande

Förslag

till

kungörelse angående viss nedsättning av sockerskatten.

Häri genom förordnas, att, utan hinder av bestämmelserna i 1 § av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker, för allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i nämnda förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk under tiden från och med den dag Kungl. Maj:t bestämmer till och med den 31 oktober samma år erläggas skatt med 13 och $\frac{1}{3}$ öre för varje kilogram, dock att för det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, skatten under omförmälda tid utgår med 9 och $\frac{1}{3}$ öre för varje kilogram;

2) att övriga omförmälda, i anledning av nämnda proposition väckta motioner

II: 335 av herr von Sneidern,

I: 99 av friherre Fleming och

II: 334 av herr von Hofsten

må anses besvarade genom vad utskottet under

1) hemställt; samt

3) att motionen II: 164 av herr Hage m. fl. icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

av herrar *Jeansson* i Kalmar och *von Hofsten* vilka anförde:

Uti förevarande proposition nr 45 har Kungl. Maj:t beträffande mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, för att bereda nämnda bolag möjlighet att kunna i någon mån ersätta sina förluster och fortfarande kunna i önskvärd utsträckning bedriva sin för jordbruket uti ifrågavarande trakter viktiga verksamhet, föreslagit, att nämnda bolag måtte för tiden från och med den 1 mars till den 1 november 1917 erhålla — utöver den för båda sockerbolagen föreslagna nedsättningen i sockerskatten — en ytterligare nedsättning av 2 öre. Denna nedsättning beräknas tillföra det förstnämnda bolaget ett belopp av 100,000 kronor. Bolagets merkostnader för tiden till och med april månad innevarande år hava beräknats till 351,120 kronor. På grund av föreliggande förhållanden, av skäl bland andra att Svenska sockerfabriksaktiebolaget genom det åsatta maximipriset å sirup fått sina merkostnader helt täckta, en specialtillverkning, som det mellansvenska bolaget icke kunnat under denna tid igångsätta, hava uti av herrar friherre *Fleming* och *von Hofsten* framförda motioner föreslagits, att det mellansvenska bolagets ifrågavarande merkostnader måtte genom statens åtgöranden helt täckas, en uppfattning, som vi fortfarande i princip vidhålla. Då vi emellertid befara, att vi icke kunna inom riksdagen vinna majoritet för en sådan åtgärd, hava vi inom utskottet yrkat, att den ytterligare nedsättning, som må tillkomma det mellansvenska bolaget, måtte ökas till 4 öre, en åtgärd, som skulle tillföra nämnda bolag ett belopp av 200,000 kronor;

av herr friherre *Fleming*; samt

av herr *Hammarström* mot viss del av utskottets motivering.